

EDUKACJA DLA SANACJI PRZESTRZENNEJ

Depositphotos/weerapat

Stanowiący odpowiedź na zmiany klimatyczne międzynarodowy projekt EDINA jest innowacyjnym działaniem na rzecz poprawy efektywności energetycznej na obszarach rewitalizacji polskich miast.

EMILIA GROTEWSKA

Instytut Rozwoju Miast i Regionów

Projekt EDINA, realizowany przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR) wraz z dwoma partnerami: Fundacją Poszanowania Energii (FPE) oraz Housing Initiative for Eastern Europe (IWO e.V.), jest częścią Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (EUKI). EUKI jest instrumentem finansowania projektów przez niemieckie Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego (BMU). Konkurs EUKI na pomysły projektowe jest realizowany przez Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, a jego nadrzędnym celem jest wspieranie współpracy w dziedzinie klimatu w Unii Europejskiej (UE) w celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

EFEKTYWNOŚĆ NA KALKULATORZE

Projekt „EDINA – Rozwój efektywności energetycznej w Specjalnych Strefach Rewitalizacji (SSR) i na obszarach miejskich” zakłada serię działań, w tym spotkań informacyjnych, warsztatów i szkoleń pilotażowych, poświęconych poprawie efektywności energetycznej remontowanych budynków zlokalizowanych na obszarach rewitalizacji w Polsce. Celem projektu jest również opracowanie narzędzi, których wykorzystanie ułatwi prowadzenie remontów zmierzających do poprawy efektywności energetycznej budynków na obszarach rewitalizacji, gdzie nieuregulowane stosunki własnościowe lub konflikty przestrzenne

utrudniały do tej pory podejmowanie działań na wcześniejszych etapach realizacji.

Przygotowane w ramach projektu poradniki i opracowania będą zawierać informacje na temat stosowania dotacji z budżetu gminy oraz popularyzować wiedzę z zakresu korzystania z różnych instrumentów prawnych Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Na bazie kalkulatora efektywności finansowej projektu pilotażowego w zakresie rewitalizacji w Wałbrzychu – <https://kalkulator.rewitalizacja.walbrzych.pl/app> – zostanie rozbudowany kalkulator efektywności energetycznej. Opracowany zostanie również „Narzędziownik” (toolkit) zawierający metody, wytyczne i standardy w zakresie poprawy efektywności energetycznej.

Kluczowym elementem strategii EDINA jest promowanie standardów efektywności energetycznej i wprowadzanie ich do programów rewitalizacji w Polsce. Skuteczność tych standardów zostanie zwiększona poprzez podniesienie świadomości na temat możliwości wykorzystania specjalnych instrumentów prawnych i dotacji publicznych do poprawy efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych w Specjalnych Strefach Rewitalizacji. Standardy dotyczące efektywności energetycznej będą szeroko popularyzowane wśród wszystkich 1500 gmin, w których obowiązują programy rewitalizacyjne. Takie podejście ma na celu zwiększenie kompetencji odbiorców w zakresie wykorzystania odpowiednich narzędzi do poprawy efektywności energetycznej budynków w sektorze prywatnym, w tym budynków o złożonej strukturze

własności. Integralną częścią projektu będą szkolenia dla co najmniej 120 praktyków z gmin, gdzie obowiązują programy rewitalizacji.

Informacje o projekcie zostały zamieszczone już na stronie internetowej Europejskiej Inicjatywy Klimatycznej (<https://www.euki.de/en/euki-projects/edina/>). Wypracowane metody i produkty zostaną również rozpowszechnione wśród podmiotów prywatnych i publicznych w Polsce oraz na Litwie, Łotwie i Węgrzech.

POD OKIEM PRAKTYKÓW

Od początku w projekcie są obecni praktycy – przedstawiciele dziewięciu gmin (Bytom, Łódź, Kalisz, Opole Lubelskie, Ośno Lubuskie, Płock, Polkowice, Świnoujście, Włocławek), którzy są liderami w przeprowadzaniu działań rewitalizacyjnych. Grupa ta współpracuje z ekspertami IRMiR, FPE i IWO w opracowaniu wytycznych na temat wykorzystania instrumentów Specjalnych Stref Rewitalizacji do poprawy efektywności energetycznej w remontowanych budynkach prywatnych. Wytyczne te zostaną rozpowszechnione wśród szerokiej grupy interesariuszy, do której należą urzędnicy gminni, w których obowiązują programy rewitalizacyjne, w szczególności gminne programy rewitalizacji. Wśród odbiorców wytycznych są również mieszkańcy obszarów objętych rewitalizacją, właściciele nieruchomości, zarządcy nieruchomości, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, stowarzyszenia budownictwa społecznego oraz organizacje pozarządowe.

lania remontowe wspierane przez dotacje, finansowane z budżetów miast, przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców, efektywności energetycznej budynków, estetyki poszczególnych ulic i całych obszarów rewitalizacji. Jednym z elementów warsztatów było określenie przez uczestników wyzwań i działań w zakresie efektywności energetycznej w polskich miastach oraz poszukiwanie inspiracji z niemieckich miast, uwzględniających polskie uwarunkowania. Przeważały opinie, że działania na obszarach rewitalizacji dotyczą przede wszystkim interwencji termomodernizacyjnych i wymiany źródeł ciepła na bardziej efektywne.

„NARZĘDZIOWNIK” SZKOLENIOWY

Miasta zaczynają także realizować projekty związane z błękitno-zieloną infrastrukturą oraz w sferze mobilności. Główne wyzwania, zidentyfikowane przez przedstawicieli miast, dotyczą infrastruktury zlokalizowanej w historycznych centrach. Wiąże się ze strukturą zabudowy o zabytkowym charakterze, która jest pod opieką konserwatorską. Uczestnicy warsztatów opisywali podejście swoich miast do zróżnicowania poziomu dofinansowania w zależności od zakresu i charakteru prac w ramach przyznawanych dotacji w Specjalnych Strefach Rewitalizacji. Podejmowane były również zagadnienia łączenia poprawy efektywności energetycznej z innymi elementami procesu rewitalizacji – z samym programem (diagnozą, celami, przedsięwzięciami), uchwałami (w sprawie dotacji

Elementem strategii EDINA jest promowanie standardów efektywności energetycznej i wprowadzanie ich do programów rewitalizacyjnych

WARSZTATY Z PARTNERAMI

Z zaplanowanych działań zrealizowano dotychczas cztery warsztaty. Pierwsze odbyły się 26 listopada 2020 r. w ramach spotkania inauguracyjnego i dotyczyły zakresu komunikacji wszystkich uczestników projektu EDINA. Głównym celem warsztatów była wymiana doświadczeń praktyków i ekspertów ze wzorcowych miast, posiadających wiedzę z zakresu wdrażania oraz wykorzystywania instrumentów prawnych Specjalnych Stref Rewitalizacji na potrzeby poprawy otoczenia i infrastruktury. W spotkaniu uczestniczył lider projektu – Instytut Rozwoju Miast i Regionów oraz partnerzy – Fundacja Poszanowania Energii oraz Housing Initiative for Eastern Europe. Szczególnymi gośćmi wspierającymi projekt byli przedstawiciele Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Kolejne trzy warsztaty odbyły się między 12 lutego a 12 marca 2021 r. Brali w nich udział przedstawiciele miast, w których obowiązują Specjalne Strefy Rewitalizacji (Bytom, Łódź, Kalisz, Opole Lubelskie, Ośno Lubuskie, Płock, Polkowice, Świnoujście, Włocławek), fundacji zajmujących się efektywnością energetyczną, a także Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

Warsztaty były poświęcone dobremu praktykom związanym z efektywnością energetyczną w Niemczech i Polsce. Głównym tematem były dotacje na remonty prywatnych nieruchomości. Dzia-

do remontów) i innymi rozwiązaniami stosowanymi w gminie (np. z programem wymiany pieców). Zaplanowane prace mogłyby być etapowane dzięki łączeniu różnorodnych możliwych źródeł dofinansowania, w tym w ramach programu „Czyste Powietrze” (np. Stop smog czy ulga termomodernizacyjna).

Podczas warsztatów zaprezentowane zostały również zagadnienia związane z efektywnością energetyczną – od charakterystyki energetycznej budynku po kompleksową modernizację, z uwzględnieniem różnych źródeł energii i udziału wielu interesariuszy. Zaakcentowano, że ważną jest kolejność prac remontowych w zintegrowanym podejściu do remontu i być może temu mogłyby posłużyć paszporty energetyczne w formie przewodnika, w jaki sposób podnosić krok po kroku energooszczędność budynku, zwiększając jego klasę energetyczną, i w jaki sposób określić minimalne wymogi na poszczególnych etapach realizowanych prac. Bardzo przydatne w planowanych działaniach byłyby punkty doradcze, które informowałyby o możliwym wsparciu finansowania robót budowlanych na poszczególnych etapach modernizacji budynku. Warto, w sposób kompleksowy, polepszać parametry techniczne budynku, dostosowując się do uwarunkowań lokalnych i celów strategicznych miast.

Na podstawie materiałów szkoleniowych oraz wniosków wyciągniętych ze wszystkich czterech przeprowadzonych do tej pory warsztatów zostanie opracowany wspomniany wcześniej „Narzędziownik”, będący podstawą programu szkoleń.

Rewitalizacja w SSR sprzyja poprawie efektywności energetycznej budynków prywatnych

01 Remonty w Specjalnych Strefach Rewitalizacji nie muszą być jedynie działaniami estetycznymi. Mogą służyć redukcji niskiej emisji i poprawie energetycznych parametrów budynków. Warto, aby były łączone z innymi działaniami w obszarze, szczególnie zazielenieniem wnętrza kwartałowych i przylegających przestrzeni publicznych.

02 Można wspierać poprawę efektywności energetycznej budynków w Specjalnych Strefach Rewitalizacji, chociaż termomodernizacja nie jest wymieniona w katalogu nakładów koniecznych w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Poprawę parametrów cieplnych budynków można uzyskać dzięki dotowaniu remontów i/lub przebudowy budynków, która obejmie np. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych oraz wykonanie instalacji przeciwwilgociowej.

03

Wniosek o dotację na remont w Specjalnej Strefie Rewitalizacji nie wymaga audytu energetycznego, ale powinien być przemyślany. Jeśli planowany remont jest rozłożony na kilka lat, poszczególne etapy prac należy zaplanować, uwzględniając kolejne kroki w celu systematycznej poprawy parametrów energetycznych budynku.

04

NIEMIECKIE PRZYKŁADY

W kolejnym etapie projektu zostanie zorganizowana wizyta studyjna do kilku wybranych miast w Niemczech, która pozwoli na szczegółowe przeanalizowanie projektów z zakresu efektywności energetycznej, realizowanych w niemieckich miastach, które mogą być inspiracją dla praktyków w Polsce. Program wizyty studyjnej zostanie opracowany przy wsparciu partnerów niemieckiej sieci IWO. Zebrane podczas wizyty cenne informacje i wskazówki zostaną dołączone do „Narzędziownika”.

Program projektu EDINA przewiduje jeszcze rekrutację co najmniej 120 uczestników i przeprowadzenie sześciu szkoleń pilotażowych dla interesariuszy ze Specjalnych Stref Rewitalizacji oraz gmin, które zadeklarują, iż wdrożyły rekomendacje wynikające z projektu, tj. realizujące proces rewitalizacji, posiadające lub planujące różne programy dotacyjne, np. na wymianę pieców czy programy konserwatorskie. Szkolenia obejmą pracowników samorządowych, zarządców nieruchomości, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

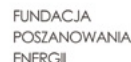
Głównym celem szkoleń jest wsparcie pracowników samorządowych, a także pozostałych interesariuszy zaangażowanych w proces rewitalizacji, co może przyczynić się do zwiększenia liczby energooszczędnych rozwiązań podczas remontów prywatnych zasobów mieszkaniowych. Praktycy zaangażowani we wdrażanie programów rewitalizacji są kluczem do skutecznego wprowadzania dobrych doświadczeń w zakresie poprawy efektywności energetycznej zarówno remontowanych budynków,

jak i ich otoczenia. Zaangażowanie mieszkańców danego obszaru w proces rewitalizacji, poprzez dedykowane im szerokie działania informacyjne i partycypacyjne, jest ważne z punktu widzenia podnoszenia świadomości na tematy związane z oszacowaniem potencjału oszczędności energii, wynikającego z przeprowadzonych działań remontowych oraz możliwości wykorzystania dostępnych technologii, instrumentów i programów finansowych dedykowanych obszarom objętym procesem rewitalizacji. W daleko idącej perspektywie z pewnością przyczyni się to do redukcji emisji gazów cieplarnianych i złagodzenia szeroko narastających zmian klimatycznych.

Szkolenia będą dotyczyły między innymi zagadnień związanych z tworzeniem warunków do poprawy efektywności energetycznej w procesach rewitalizacji (programowanie narzędzi wsparcia, łączenie źródeł finansowania, dobre praktyki dotacyjne w SSR z udziałem przedstawicieli z miast) oraz sposobów poprawy efektywności energetycznej w procesach inwestycyjnych – założenia techniczne. Dodatkowymi zagadnieniami będą niemieckie rozwiązania w zakresie urbanistyki na rzecz poprawy klimatu i środowiska miejskiego. Część warsztatowa poświęcona będzie omówieniu standardów z wypracowanego do tej pory „Narzędziownika”.

Przeprowadzenie spotkań planowane jest na rok 2022, w formie stacjonarnej, w sześciu wybranych miastach Polski. Program szkolenia będzie powtarzalny dla każdej lokalizacji. W przypadku zainteresowania udziałem w szkoleniach większej liczby osób przewiduje się uruchomienie spotkań w formie online. ■

Supported by:

based on a decision of the German Bundestag